

B 333/vækst

Behandlas i Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden

Utskottet för tillväxt och utveckling i Nordens betänkande över

**Ministerrådsförslag
om Nordisk Ministerråds regionale samarbejdsprogram 2021–2024**

Förslag

Utskottet för tillväxt och utveckling i Norden föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Genomföra planerna i det regionala samarbetsprogrammet 2021–2024, med beaktande av de synpunkter som framkommer i betänkandet.

Bakgrund

Det nordiske regionalpolitiske samarbejde har et geografisk udgangspunkt og samarbejder om problemstillinger, der er knyttet til regioner og lokalsamfund med forskellige udgangspunkter.

Formålet med samarbejdsprogrammet er læring og vidensopbygning for national, regional og lokal politikudvikling inden for regional udvikling og fysisk planlægning. Programmet skal også bidrage til handlingsplan 2021-24 for at nå Vores Vision 2030 om et grønt, konkurrencedygtigt og socialt bæredygtigt Norden.

1. Fokus

Samarbejdsprogrammet fokuserer særlig på:

Grøn og inkluderende byudvikling

Arbejdet skal bidrage med viden om, hvordan byerne i urbane og rurale områder i Norden - med vægt på kommunal og regional planlægning - kan planlægges og udvikles, så de bliver både klima- og miljøvenlige samt socialt bæredygtige.

Grøn og inkluderende rural udvikling

Arbejdet skal bidrage med viden om, hvordan lokale og regionale myndigheder kan skabe stærke, integrerede lokalsamfund i rurale dele af Norden.

Grønne, innovative og resiliente regioner

Arbejdet skal bidrage med viden om, hvordan nordiske klynger og samarbejdet mellem innovationsmiljøer kan bidrage til regional konkurrencekraft i byer såvel som i spredt befolkede områder. Et vigtigt tema er mobilisering og kvalificering af grupper,

som står uden for arbejdsmarkedet, særligt i områder med mangel på relevant arbejdskraft. Covid-19-pandemien har aktualiseret spørgsmålet om, hvordan nordiske regioner kan omstille sig og stå bedre rustet for å møde fremtidige sjok.

Ifølge ministerrådsforslaget skal samarbejdet om regional udvikling og planlægning udgive nordisk merværdi og tilstræbe bæredygtige løsninger, som også kan inspirere og komme til nytte udenfor Norden. Samarbejdet skal være praktisk rettet mod politikformulering og der lægges vægt på at opnå resultater.

2. Organisering

Det nordiske regionalpolitiske samarbejde består af MR-R, embedsmandskomiteen for regionalpolitik og planlægning (EK-R), tre temagrupper, Nordregio, NORA, det grænseregionale samarbejde i grænsekomiteerne samt Vestnorden-fonden og Nordisk Ministerråds sekretariat.

3. Budsjet

MR-R har årlig budsjett på ca. 33 MDKK og forslaget innebærer ikke større endringer i fordelingen av midlene for sektoren.

Utskottets synpunkter

Nordiska rådets utskott för Tillväxt och Utveckling i Norden, har presenterats för förslaget till samarbetsprogram, och beretts möjlighet att framföra sina synpunkter på programmet mens det var under utveckling.

Utskottet ställer sig helt bakom ambitionerna i programmet, och är eniga i att de prioriteringar som föreslås är riktiga, såväl ur ett pre- som post-Corona-perspektiv. Dock önskar rådet särskilt trycka på ett antal frågeställningar och uppmana ministerrådet att explicit beakta dessa.

Utskottet er eniga i programmets utgångspunkt, att människor i Norden ska kunna förvänta och få en god offentlig och privat service, oavsett var de bor. Dock vore det önskvärt att diskutera vad man är villiga att "betala" för att detta ska bli tillfället. Ofta är det realpolitiska faktorer såsom offentligt finansierade ekonomiska resurser, eller marknadsmässiga principer som gör att glest befolkade områden får sämre, såväl offentlig som privat service. Ska önskemålet om lik service för alla vara en "helig princip" som man ska arbeta politiskt och aktivt för att upprätthålla, eller är det en "fin tanke" som kan ruckas på om ländernas eller företagsekonomier inte medger det i realiteten?

EU-kommissionen har kunnat konstatera att ca 20% av alla EU-medborgare bor i ett gränsområde. Det har även kunnat konstateras att tillväxten och BNP/capita är lägre i dessa gränsområden, jämfört med EUs nationella kärnområden. Här torde själva gränsen utgöra en huvudförklaring, med olika arbetsmarknadsregler, skatteregler och annan reglering, som bromsar eller hämmar både arbetsmarknaden och företagandet i dessa regioner. Här kunde Nordiska ministerrådet agera särdeles proaktivt, såväl internt inom Norden som gentemot EU i övrigt, för att antingen skapa en bättre

harmoni mellan de nationella reglerna, eller också skapa särslagstiftning för vissa aspekter av den gränsregionala verkligheten.

Utskottet önskar även betona betydelsen av väl fungerande infrastruktur över gränserna. En eftersatt (transport)infrastruktur bromsar inte bara livskraften i gränsregionerna i sig, utan hämmar även samhandeln och näringslivets utveckling i stort. Här är det viktigt att Nordiska ministerrådet håller ett fokus på frågan, och agerar gentemot övriga ministerier för att det gränsöverskridande perspektivet och intressena inte blir styvmoderligt behandlade i samband med nationella prioriteringar.

Covid-19-krisen har inneburit både positiva och negativa förändringar för det gränsregionala och för samhällena i stort. Gränshandeln och den gränsöverskridande arbetsmarknaden har båda fått ta stryk, och det kan ta lång tid att reparera dessa skador. Länderna har under krisen agerat ur ett centralstatsintresse, utan beaktande av gränsregionernas realiteter. Detta bör inte få ske i samband med framtida kriser. Här krävs det både en bättre dialog mellan regeringarna, innan nationell politik genomförs, men även en större förståelse för människors och företags villkor i de gränsnära områdena.

Samtidigt har Coronakrisen inneburit, eller kommer att innebära, en förstärkt möjlighet att arbeta digitalt, och därmed att bo längre från sin arbetsplats. Detta, kombinerat med människors ökade insikt om att det finns fördelar med att bo lantligt/i hus med tillgång till en utomhusmiljö i samband med pandemier av den sort som vi upplevt under 2020, kan komma att innebära en förstärkning av levnadsvillkoren i rurala områden, såväl vad avser offentlig och privat service, som vad avser livskvalitet i stort. Det ställer samtidigt ökade krav på utbyggnaden av just sådan service, inklusive både den digitala infrastrukturen som den trafikala dito.

Utöver dessa övergripande synpunkter på samarbetsprogrammet, så bifogas synpunkter från två av Nordiska rådets partigrupper.

Norden, den 15. september 2020

Anders Eriksson (ÅF)

Arman Teimouri (L)

Eveliina Heinäluoma (sd)

Freddy André Øvstegård (SV)

Helge André Njåstad (FrP)

Jaspar Langgaard (sb)

Joakim Strand (sv)

Juhana Vartiainen (saml)

Lorena Delgado Varas (V)

Lulu Ranne (saf)

Nils Aage Jegstad (H)

Orla Hav (S)

Pyry Niemi (S)

Pål Jonson (M)

Ruth Mari Grung (A)

Stein Erik Lauvås (A)

Tore Storehaug (KrF)

Bilaga 1, Särskilda yttranden från partigrupperna

Synpunkter från den Socialdemokratiska gruppen:

- Det bør være mere tydelig at byer er motor i omstilling mot et lavutslippsamfunn.
- Bolig: Det er viktig at byene sørger for tilgang på boliger for alle uavhengig av økonomi og størrelse på familiene.
- Bygg og klima: Vektlegge økt fokus på gjenbruk av eksisterende bygningsmasse – det er også en del av sirkulærøkonomien.
- Vi vil oppleve mer ekstremvær fremover – det bør satses mer på utvikling av teknologiske løsninger for å forebygge overvann og oppgradere vannsystemene og i byplanlegging åpne eldre vannløp for å hindre overvann.
- Effektiv bruk av energi: Fornybar energi er en begrenset ressurs og det bør fokuseres mer på bruk av ulike energikilder (spillvarme fra industri, landbruk, avfall osv), lokal energiproduksjon (sol, vind, osv) og at spesielt ny kraftkrevende industri lokaliseres i nærhet av kraftkilde.
- Mer vekt på deleøkonomi.
- Træmateriale. Fokus på at skoven er en ressource i Norden som bør udnyttes til at bygge i træ.
- Byggestandarder: Viktig at fokusere på fælles byggestandarder i Norden. Øget fokus på samarbejde med alle relevante brancheorganisationer.
- Generelt for stor vægt på urbanisering som svar på fremtidens udfordringer. Omstillingen fra energi fra fossile brændstoffer skaber muligheder for at skabe et bedre samspil mellem by og land. Vindmøller, bio-energi, jordvarme, og solenergi forudsætter i skiftende grad større arealer til energiproduktion end de fossile brændstoffer. Hvordan kan vi bevidst satse på dette samspil mellem by og land til at sikre udvikling i hele Norden.
- Ud over energiudviklingen kunne ønsker til bosætning indarbejdes i en regionalpolitik. Unge familier vil have økonomisk bedre vilkår udenfor stærkt urbaniserede egne.
- Læren af coronapandemien er at den digitale udvikling er ved at være så stærk, at den kan bære arbejde fra hjemmet i større og større grad.
- Den digitale udvikling bør være en del af et regionalpolitisk program.

Synpunkter från partigruppen Nordisk Frihet:

Overordnet anser Nordisk Frihet Norden for at være et af de områder i verden, der er nået længst med bæredygtighed og teknologi, som begrænser udslippet af CO₂. Nordisk Frihet mener derfor, at Norden bør indtage en rolle som forbillede og rollemodel for andre lande, der stadig har langt igen, når det kommer til at begrænse udslippet af CO₂. Norden kan derfor med fordel eksportere know-how og innovative ideer til resten af verden, samtidig med at de nordiske lande ikke kvæler deres egne muligheder for et erhvervsliv i vækst.

Nordisk Frihed ser med bekymring på, at en restriktiv klimapolitik risikerer at ramme landdistrikter og tyndt befolkede områder, idet øgede afgifter på brændsel vil begrænse mobiliteten i store tyndt befolkede områder, hvor biltrafik er den eneste mulighed, og hvor der ikke findes alternativer til denne, og fordi erhvervsstrukturen i disse områder ofte er præget af traditionelle erhverv som skovbrug, minedrift, landbrug og andre primærerhverv. Der skal udarbejdes en politik, som tager højde for, at store områder i Skandinavien ikke bliver affolket, og her ser Nordisk Frihed med stor interesse på udbredelsen af flere digitale arbejdspladser, som er en lære, vi har kunnet drage af COVID-19-krisen.

Nordisk Frihed ser ligeledes med stor bekymring på, at Norden risikerer at stille sig dårligere i konkurrencen med andre lande og regioner, fordi klimakrav er blevet for voldsomme. Hvert klimatiltag skal derfor vurderes nøje i forhold til en cost-benefit-analyse af, hvad det kan koste af arbejdspladser og tabte konkurrencefordele. Det skal hertil bemærkes, at import af varer, fremstillet i lande med færre klimarestriktioner samlet set bidrager til en forværring af klimaet, samtidig med at det koster arbejdspladser og indtægter, hvortil kommer affolkning af store områder.

Nordisk Frihed vil gerne arbejde med disse spørgsmål, men ønsker større fokus på miljø end på en overordnet klimapolitik. Det er på miljøområdet såsom forureningsbekæmpelse, at det store gevinster vil kunne indhentes for de nordiske lande, som i forvejen ligger helt i front, når det kommer til bæredygtige løsninger. Det gavner klimaet langt bedre, at CO₂-tunge lande begrænser deres udslip af CO₂, end at Norden tilstræber at gå forrest i klimakampen.